

Trends ARMOEDE EN SCHULDEN

INLEIDING

De Sociale Dienst Drechtsteden heeft een regionale opdracht op het gebied van armoede en schulden in de Drechtsteden. Deze opdracht richt zich op het bieden van financiële ondersteuning, het voorkomen van sociale uitsluiting onder kinderen en het bieden van schuldhulpverlening. De afgelopen jaren hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan, die invloed hebben op (de doelgroep van) het regionale armoedebeleid in de Drechtsteden. Ook zijn een aantal maatschappelijke trends te zien die van invloed zijn op het te ontwikkelen regionale beleid. Deze trends en ontwikkelingen worden in deze praatplaat weergegeven.

ARMOEDE IN DE DRECHTSTEDEN

- Het aantal huishoudens met een laag inkomen (<110% sociaal minimum) is met 4% toegenomen in de Drechtsteden van 2014 t/m 2017¹.
- Het aantal huishoudens dat meer dan vier jaar van een laag inkomen moet rondkomen is met 13,8% sterk toegenomen in de Drechtsteden.
- De stijging van het aantal (langdurige) minima is groter dan het landelijk gemiddelde.
- Meer dan de helft van de huishoudens met een laag inkomen geeft aan (zeer) moeilijk te kunnen rondkomen.²
- Uit de door het Nibud uitgevoerde Minima-effectrapportage blijkt dat meerdere huishoudtypes in de lagere inkomensgroepen in de Drechtsteden, en met name de echtparen met (oudere) kinderen te weinig bestedingsruimte hebben voor uitgaven aan o.a. sociale participatie.³
- De vaste lasten van inwoners (kosten van wonen, zorg, energie, etc.) zullen de komende jaren naar verwachting verder stijgen.

OPGAVE:

DE (LANGDURIGE) ARMOEDE ONDER DE INWONERS IN DE DRECHTSTEDEN NEEMT TOE EN ZAL NAAR VERWACHTING VERDER TOENEMEN.

Minima (inkomen <110% sociaal minimum)	2014	2017	Toename
Nederland	797.300	810.900	1,7%
Drechtsteden	12.400	12.900	4,0%

Minima langdurig (vier jaar of langer inkomen <110% sociaal minimum)	2014	2017	Toename
Nederland	360.300	403.500	12,0%
Drechtsteden	5.800	6.600	13,8%

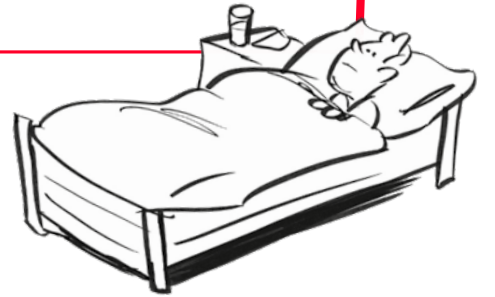

GEVOLGEN ARMOEDE VOOR INWONERS

- Inzichten uit de gedragswetenschap leren ons steeds meer over de impact van een langdurig gebrek aan geld (schaarste) op het gedrag en de gezondheid van inwoners. Schaarste betekent minder aandacht en cognitief vermogen (zelfs een daling van het IQ) voor overige aspecten van het leven. Armoede heeft zo impact op meerdere leefgebieden van inwoners.
- Armoede en schulden ontstaan steeds minder vaak door het maken van verkeerde keuzes als overbesteding maar vaker door gebeurtenissen in het leven van mensen (life events) in combinatie met een steeds complexer wordende samenleving.
- Armoede en schulden hebben een negatieve invloed op de gezondheid en levensverwachting van inwoners.

OPGAVE:

DE TOEGENOMEN ARMOEDE IN DE DRECHTSTEDEN HEEFT EEN NEGATIEVE IMPACT OP DE GEZONDHEID, WELZIJN EN ANDERE LEEFGEBIEDEN VAN DE INWONERS VAN DE DRECHTSTEDEN.

SCHULDHULPVERLENING

- Waar in de jaren tot 2015 sprake was van een duidelijke stijging van het aantal inwoners in (curatieve) schuldhulpverlening, is dit vanaf 2015 gedaald en gestabiliseerd. De inzet van dienstverlening gericht op preventie en stabilisatie is de afgelopen jaren wel toegenomen. Dit heeft ook te maken met de uitbreiding van het aanbod van de Sociale Dienst.
- De problematiek van de inwoners die zich aanmelden wordt complexer.
- De kwaliteit van de schuldhulpverlening lijkt de afgelopen jaren te zijn gestegen. Slaagde in 2014 nog 85% van de schuldregelingen van de Sociale Dienst, in 2017 was dit 94%.
- Technologische ontwikkelingen bieden kansen voor nieuwe vormen van dienstverlening, zoals nieuwe vormen van budgetondersteuning.

OPGAVE:

ER MELDEN ZICH MINDER INWONERS VOOR SCHULDHULPVERLENING. DE INWONERS DIE WORDEN GEHOLPEN HEBBEN COMPLEXERE PROBLEMEN.

SCHULDEN IN DE DRECHTSTEDEN

- Betrouwbare recente cijfers over de omvang van het aantal inwoners met problematische schulden (zowel landelijk als in de Drechtsteden) ontbreken.
- Uit cijfers uit 2015 blijkt dat ongeveer 1/5 van de huishoudens te maken heeft met risicovolle of problematische schulden.⁴
- Slechts een klein gedeelte van de inwoners met problematische schulden meldt zich voor schuldhulpverlening. Hiervoor zijn verschillende verklaringen, waarbij het vrijwillige karakter van de schuldhulpverlening in ieder geval een rol lijkt te spelen. Inwoners met schulden vragen vaak pas om hulp als ze er zelf echt niet meer uit kunnen komen.
- Uit een bestandskoppeling met het CAK blijkt dat van de inwoners met een betalingsachterstand van meer dan zes maanden op de zorgverzekeringspremie, slechts 17% bekend is bij schuldhulpverlening van de Sociale Dienst Drechtsteden. Deze betalingsachterstand maakt vaak deel uit van een veel breder pakket aan schulden.

OPGAVE:

DE PRECIEZE OMVANG VAN DE SCHULDENPROBLEMATIEK IN DE DRECHTSTEDEN IS ONBEKEND, MAAR HET AANTAL INWONERS MET PROBLEMATISCHE SCHULDEN IS WAARSCHIJNLIJK VEEL GROTER DAN HET HUIDIGE BEREIK VAN DE SCHULDHULPVERLENING.

PREVENTIE EN VROEGSIGNALERING

- Door gegevensuitwisseling met CAK, water- en energieleveranciers en woningcorporaties is een deel van de inwoners met problematische schulden in beeld. Ondanks een outreachende aanpak wordt de grootste groep inwoners hiervan niet bereikt door de schuldhulpverlening van de Sociale Dienst en/of wordt bewust afgezien van hulpverlening door deze inwoners.
- De Sociale Dienst heeft geen duidelijke opdracht voor vroegsignalering. De signalering van schuldensituaties in combinatie met een proactieve benadering door de Sociale Dienst richt zich tot nu toe op inwoners met problematische schulden die ook op andere manieren met de Sociale Dienst te maken hebben, bijvoorbeeld inwoners in de maatschappelijke opvang of werkzoekenden in de bijstand. Hier vormen de schulden een belemmering voor het slagen van de overige dienstverlening door de Sociale Dienst, het oplossen of stabiliseren van de schulden hebben hier een randvoorwaardelijk karakter.

OPGAVE:

DE HUIDIGE PROACTIEVE AANPAK RICHT ZICH OP SITUATIES WAARIN AANPAK VAN SCHULDEN RANDVOORWAARDELIJK IS. DE REGIONALE OPDRACHT TOT VROEGSIGNALERING IS RELATIEF BEPERKT.

REGIONAAL ARMOEDEBELEID

- Het regionale armoedebeleid richt zich vooral op financiële ondersteuning, het voorkomen van sociale uitsluiting van kinderen en het bieden van schuldhulpverlening. Door het hanteren van meerdere inkomensgrenzen wordt beoogd de armoedeval te verzachten en ook ondersteuning te bieden aan werkende armen.
- Het beroep op minimaregelingen (zoals bijzondere bijstand) neemt de afgelopen jaren toe, vooral de kosten van (bijzondere bijstand voor) beschermingsbewind nemen sterk toe. In verband met de stijgende trend op het gebied van armoede in de Drechtsteden lijkt de stijging in de kosten van het armoedebeleid zich te zullen doorzetten de komende jaren.
- Er zijn weinig mogelijkheden om te sturen op de kosten van beschermingsbewind. De Sociale Dienst gaat zelf beschermingsbewind in verband met problematische schulden aanbieden, om meer grip te krijgen op deze groep.

OPGAVE:

HET BEROEP OP HET REGIONALE MINIMABELEID IS DE AFGELOPEN JAREN (STERK) TOEGENOMEN.

SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN ARMOEDE EN SCHULDEN

- De aanpak van armoede en schulden is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen vele partijen: Sociale Dienst, gemeenten, Rijksoverheid, DG&J en private partijen. De samenwerking en afbakening tussen deze partijen is op het gebied van armoede en schulden niet helder afgebakend.

OPGAVE:

LOKALE EN REGIONALE ACTIVITEITEN IN DE AANPAK VAN ARMOEDE EN SCHULDEN KUNNEN BETER OP ELKAAR WORDEN AFGESTEMD.

¹ Bron: CBS Statline: langdurig laag inkomen van huishoudens
² Bron: CBS, Armoede en sociale uitsluiting 2018
³ Bron: Nibud, Minima-effectrapportage Drechtsteden 2018

Bron: Panteia, 2015, Huishoudens in de rode cijfers